

DE VLAAMSE MINISTER VAN ONDERWIJS, JUSTITIE EN WERK

MEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Het Europees diploma en het Europees diplomalabel

Samenvatting

Op 27 maart 2024 lanceerde de Europese Commissie een initiatief voor een gezamenlijk Europees diploma, als onderdeel van het nieuwe hoger onderwijspakket. Met dit initiatief wil de Commissie een Europees diplomalabel lanceren en mogelijk, in een latere fase, een volledig Europees diploma dat automatisch erkend wordt binnen de Europese Unie. De Commissie wil juridische en administratieve obstakels voor gezamenlijke diploma's wegnemen en zo de transnationale samenwerking in het Europees hoger onderwijs te versterken. Het initiatief moet enerzijds de internationale zichtbaarheid en concurrentiekracht van Europese hogeronderwijsinstellingen versterken en ,anderzijds, de mobiliteit van studenten en docenten vergemakkelijken.

De Vlaamse Regering steunt dit, op voorwaarde dat de subsidiariteit en autonomie van de instellingen behouden blijven.

Het initiatief ligt in lijn met de Bologna-principes, die Vlaanderen al implementeert. Het Europees diploma heeft het vermogen om de concurrentiekracht van de Vlaamse instellingen te vergroten en bij te dragen aan de internationale erkenning van hun diploma's. De Vlaamse Regering benadrukt echter de noodzaak om administratieve lasten te minimaliseren en legt de nadruk op criteria die de kwaliteit van de gezamenlijke opleiding waarborgen binnen de voorgestelde Europese criteria, zodat deze in lijn blijven met de principes van efficiëntie en meetbaarheid. Vlaanderen blijft zich actief inzetten om een Europees diploma te ontwikkelen dat het meeste voordeel biedt voor haar hogeronderwijsinstellingen, in overleg met het veld en Europese partners.

1. INLEIDING

Op 27 maart 2024 lanceerde de Europese Commissie een mededeling over de oprichting van een gezamenlijk Europees diploma, als onderdeel van het nieuwe hoger onderwijspakket. Dit initiatief heeft als doel juridische en administratieve obstakels voor gezamenlijke diploma's weg te nemen, met als resultaat een versterking van de transnationale samenwerking in het Europese hoger onderwijs en een verdere verwezenlijking van de Europese Onderwijsruimte.

Het Pools voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie heeft het dossier tot prioriteit gemaakt en streeft ernaar het kader voor dit initiatief vast te leggen. Er wordt toegewerkt naar de goedkeuring van een resolutie over de stapsgewijze aanpak voor het Europees diplomalabel, evenals een

raadsaanbeveling over kwaliteitszorg en de criteria voor een Europees diploma tijdens de EYCS Raad in mei 2025.

In het kader van de standpuntbepaling van België binnen de Raad van de EU, biedt deze mededeling een overzicht van het standpunt van de Vlaamse Regering met betrekking tot het Europees diploma en het Europees diplomalabel.

2. GEZAMENLIJK EUROPEES DIPLOMA(LABEL) EN KWALITEITSZORG

In de afgelopen jaren kreeg versterkte samenwerking in het hoger onderwijs een prominente plaats op de Europese agenda. Zo lanceerde de Europese Commissie in 2022 de Europese strategie voor universiteiten. Datzelfde jaar werden de Aanbeveling "Bruggen bouwen voor doeltreffende samenwerking in het hoger onderwijs" en de "Conclusies over Europese universiteiten" aangenomen door de Onderwijsministers in de Raad van de Europese Unie.

De goedkeuring van deze documenten vormde de definitieve start van de Europese Universiteiten-allianties en gaf de Europese Commissie de opdracht om te werken aan de ontwikkeling van een Europees diplomalabel. Het concept van Europese Universiteiten-allianties betreft niet enkel universiteiten, maar omvat samenwerkingsverbanden tussen verschillende types hogeronderwijsinstellingen in Europa. Momenteel zijn er 65 allianties, met meer dan 570 deelnemende hogeronderwijsinstellingen, grotendeels gefinancierd door het Erasmus+ programma. De Vlaamse hogeronderwijsinstellingen hebben zich hierbij succesvol gepositioneerd en nemen een actieve rol in deze samenwerking op (zie bijlage: Het Europese Universiteiten-initiatief en de deelname van Vlaamse hogeronderwijsinstellingen).

Na twee jaar technische voorbereiding lanceerde de Europese Commissie op 27 maart 2024 een nieuw hogeronderwijspakket, bestaande uit drie initiatieven. Dit pakket omvat:

- de mededeling over een gezamenlijk Europees diploma,
- een Raadsaanbeveling over een Europees kader voor aantrekkelijke en duurzame carrières (goedgekeurd in november 2024),
- een Raadsaanbeveling over een Europees kwaliteitsborgings- en erkenningssysteem (Raadsaanbeveling kwaliteitsborging).

Dit initiatief stimuleert grensoverschrijdende samenwerking tussen hogeronderwijsinstellingen met als doel een gezamenlijk, transnationaal Europees diploma. Dit diploma zou automatisch erkend moeten worden in de gehele EU, zowel op bachelor-, master- als doctoraatsniveau. Gezien de huidige verschillen in de Europese hogeronderwijssystemen, stelt de Commissie twee mogelijke startpunten voor: een voorbereidend 'Europees diplomalabel' of een volledig Europees diploma.

A. KENMERKEN VAN HET EUROPEES DIPLOMA(LABEL)

De Commissie definieert de criteria waaraan samenwerkingsverbanden van instellingen voor hoger onderwijs moeten voldoen om een Europees diploma aan te bieden. De belangrijkste elementen hiervan zijn:

- een nieuw type diploma, dat gezamenlijk en vrijwillig wordt uitgereikt op nationaal, regionaal of institutioneel niveau, na een transnationaal bachelor-, master- of doctoraatsprogramma.
- het diploma moet automatisch erkend worden in de gehele EU.

- het is gebaseerd op een reeks gezamenlijke Europese criteria waaronder de kwaliteitscriteria zoals gedefinieerd in de *European Standards and Guidelines*

Het Europees diplomalabel is een kwaliteitscertificaat dat samen met het gezamenlijk diploma kan worden uitgereikt. Ze zijn gebaseerd op dezelfde gezamenlijke Europese criteria waaronder de kwaliteitscriteria zoals gedefinieerd in de *European Standards and Guidelines*. Zowel het Europees diploma als het Europees diplomalabel beogen de (h)erkenning van EU gezamenlijke opleidingen op de arbeidsmarkt en versterken de transnationale samenwerking tussen Europese hogeronderwijsinstellingen.

B. UITDAGINGEN EN BELEMMERINGEN

Het Europees Diploma richt zich op het aanpakken van juridische en administratieve belemmeringen voor gezamenlijke diploma's, zoals geïdentificeerd in het rapport 'The Road Towards a Possible Joint European Degree' van de Europese Commissie (19 december 2024). Dit rapport volgt de pilootprojecten die in 2022 werden gelanceerd om de criteria voor het Europees diploma te testen.

Het rapport wijst in het bijzonder op belemmeringen op het gebied van kwaliteitsborging en accreditatie, de toekenning, erkenning en uitvoering van gezamenlijke programma's. Het benadrukt dat de ontwikkeling van een Europees diploma kan helpen om enkele van deze uitdagingen te verlichten.

Het rapport benadrukt ook het belang van een volledige implementatie van de Bologna-instrumenten en de noodzakelijke aanpassingen in de wetgeving van de lidstaten. De politieke wil van de lidstaten wordt hierin als essentieel beschouwd.

Uit recente evaluaties blijkt echter dat niet alle lidstaten de Bologna-instrumenten volledig hebben geïmplementeerd. Er zijn nog steeds verschillen in de erkenning van diploma's en studiepunten, en sommige landen hanteren afwijkende accreditatieprocedures die niet volledig in lijn zijn met de European Standards and Guidelines (ESG). Bovendien heeft niet elke lidstaat het European Approach for Quality Assurance of Joint Programmes volledig geïntegreerd, waardoor gezamenlijke programma's in sommige landen nog steeds tegen administratieve en juridische belemmeringen aanlopen. Deze ongelijkheden belemmeren de mobiliteit van studenten en docenten en vertragen de harmonisatie binnen de Europese Hogeronderwijsruimte (EHEA). Het is een absolute voorwaarde voor de lidstaten om bovenstaande instrumenten volledig te implementeren voor hun hogeronderwijsinstellingen het Europees diploma of Europees diplomalabel kunnen uitreiken. Het Europees diploma en het Europees diploma label zijn hierbij hefboomen om de kwaliteit van gezamenlijke opleidingen in de EU te verzekeren.

C. POLITIEKE ONTWIKKELINGEN EN VOLGENDE STAPPEN

Het Pools voorzitterschap heeft besloten een ontwerpresolutie voor te leggen aan het Onderwijscomité van de Raad. De resolutie bevat een stapsgewijze aanpak voor de invoering van een Europees diplomalabel, met een proceskader en een duidelijke tijdslijn. Hiervoor wordt een policy lab opgezet waarin de lidstaten het voortouw nemen. Het policy lab volgt de implementatie van het Europees diplomalabel nauwgezet op en voert een impactanalyse uit. Het doel is om dit tegen 2029 te realiseren.

Pas daarna nemen de Raad en de lidstaten een beslissing over het Europees diploma. Daarnaast streeft het Pools voorzitterschap naar een akkoord over de Raadsaanbeveling kwaliteitsborging. Deze bevat de criteria waaraan gezamenlijke programma's moeten voldoen om een Europees diplomalabel te verkrijgen, en is essentieel voor de verdere ontwikkeling hiervan. Beide teksten zouden tijdens de Europese Raad Onderwijs, Cultuur, Jeugd en Sport op 12-13 mei 2025 moeten worden aangenomen.

3. PROCES EN POSITIEBEPALING

A. INSCHATTING IMPACT OP VLAANDEREN

Vlaanderen faciliteert de Europese hoger onderwijssamenwerking al sterk door middel van een ver ontwikkelde regelgeving. Zo creëert de Codex Hoger Onderwijs de mogelijkheid voor de Vlaamse hogeronderwijsinstellingen om een gezamenlijke opleiding te organiseren én gezamenlijk te diplomeren met buitenlandse hogeronderwijsinstellingen. Om deze opleidingen te ondersteunen, gelden in Vlaanderen specifieke uitzonderingen op de regelgeving, voor gezamenlijke opleidingen die binnen een vooraf bepaald kader georganiseerd worden (bijvoorbeeld, de Europese Universiteiten Allianties of Erasmus Mundus)

- er is geen verplichting om een Nederlandstalig equivalent van deze opleidingen aan te bieden (art. II.265).
- deze opleidingen worden niet beschouwd als een 'nieuwe opleiding' en moeten daarom de Vlaamse programmatieprocedure niet doorlopen (art. II.150-II.151).
- het instellingsbestuur kan de inschrijving afhankelijk maken van een onderzoek naar de geschiktheid en de bekwaamheid van de student om de opleiding te volgen (art. II.151).

Daarnaast heeft Vlaanderen de Bologna-principes quasi volledig geïmplementeerd, wat ervoor zorgt dat onze kwaliteitszorg conform de *European Standards and Guidelines* (ESG) is (Art.II.255 Codex Hoger Onderwijs). De *European Approach for Quality Assurance of Joint Programmes* kan gebruikt worden om de kwaliteit van een opleiding aan te tonen. De Vlaamse hogeronderwijsinstellingen hebben de vrije keuze voor een accreditatieorganisatie, zolang deze EQAR geregistreerd is, en de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) mag, ook in het buitenland accreditaties uitvoeren volgens de principes van de *European Approach*.

De voornaamste impact voor Vlaanderen is dat andere lidstaten worden aangemoedigd de *European Standards and Guidelines* en de *European Approach for Quality Assurance of Joint Programmes* te implementeren. Zonder deze kunnen hun hogeronderwijsinstellingen geen Europees diploma of Europees diplomalabel uitreiken. Vlaamse instellingen kunnen nu al gezamenlijke opleidingen aanbieden, maar het Europees diploma en Europees diplomalabel zorgen ervoor dat alle partners aan dezelfde kwaliteitsvereisten moeten voldoen. Dit vermindert ook de administratieve lasten voor Vlaamse instellingen.

Ook op vlak van (automatische) diploma-erkenning loopt Vlaanderen voorop. Automatische en wederzijdse diplomaerkenning (NARIC) is geregeld binnen het Verdrag over de automatische wederzijdse erkenning van hoger onderwijsdiploma's, samen met de overige Benelux-landen (Nederland en Luxemburg) en de Baltische staten (Estland, Letland en Litouwen). Ook heeft Vlaanderen de '*Global Convention on the Recognition of Qualifications concerning Higher Education*' van UNESCO geratificeerd.

Bovendien is er een hoge participatiegraad van Vlaamse hogeronderwijsinstellingen aan samenwerkingen op Europees niveau (zoals de European Universities alliances, het Erasmus+ programma en andere partnerschappen, zie ook in bijlage).

B. AFSTEMMING MET HET HOGER ONDERWIJSVELD

Om het Vlaams standpunt voor te bereiden is de onderwijsadministratie in gesprek gegaan met het Vlaams hoger onderwijsveld. Er vond een afstemming plaats met de hogeronderwijsinstellingen in augustus 2024 en met VLOR (werkgroep INTHO) in oktober 2024. Daarnaast werden de initiatieven besproken tijdens de VLOR-inspiratiedag internationale tendensen in hogeronderwijsbeleid van 21

februari 2025. Ten slotte werd op 3 maart 2025 teruggekoppeld door de administratie naar de hogeronderwijsinstellingen, VLOR (werkgroep INTHO), de Vlaamse hogescholenraad en de NVAO.

Er werd ook een leesgroep opgericht om rechtstreekse input van het hoger onderwijsveld te ontvangen tijdens de onderhandelingen over de initiatieven in het Onderwijscomité van de Raad, dat de Raadsbijeenkomst voorbereidt.

Uit deze gesprekken bleek dat het veld voorstander is van het Europees diploma(label). Er werd aangegeven dat het positief is dat de initiatieven voortbouwen op de principes van de Bologna-verklaring, met een sterke nadruk op de ESG en de European Approach. Door voort te bouwen op deze reeds bestaande kaders, wordt vermeden dat er nieuwe, mogelijk overlappende procedures worden gecreëerd. Dit vermindert niet alleen de administratieve lasten, maar zorgt er ook voor dat er geen onnodige duplicatie van inspanningen plaatsvindt.

Voor het Vlaamse hogeronderwijsveld is het belangrijk dat alle lidstaten aangespoord worden hun verbintenissen na te komen en de Bologna-principes te implementeren. Met betrekking tot de Raadsaanbeveling Kwaliteitszorg werd het belang van wederzijds vertrouwen geduid. Eveneens werd aangegeven dat er een evenwicht worden gevonden tussen het respecteren van nationale verschillen en het bevorderen van efficiëntere samenwerking en harmonisatie op Europees niveau.

De focus moet liggen op het vereenvoudigen van processen. Nieuwe maatregelen mogen geen extra administratieve druk opleveren. Zo kunnen de voordelen van het Europees diploma worden gerealiseerd zonder de efficiëntie en werkbaarheid van de instellingen te schaden.

Er werd ook aandacht gevraagd voor de autonomie van de hogeronderwijsinstellingen, de academische vrijheid en de mogelijke elitisering van het Europees diploma(label). Het zou problematisch zijn als het diplomalabel slechts ten goede komt aan een beperkte groep. In deze zin werd ook vraag gesteld om het Europees diploma(label) ook in te voeren voor de graduaatsopleidingen op EQF-niveau 5. Deze uitbreiding zou het toepassingsgebied van het diplomalabel verder verbreden.

Tot slot werd gewezen op de mogelijke noodzaak voor extra Europese investeringen om hogeronderwijsinstellingen te ondersteunen bij het voldoen aan de nieuwe regels, wat zou kunnen leiden tot verhoogde administratieve lasten. Ook moet er aandacht zijn voor de ongelijkheid die kan ontstaan tussen instellingen die wel of niet een Europees diplomalabel kunnen aanbieden.

4. VLAAMS STANDPUNT

De Vlaamse Regering staat positief tegenover het Europees diploma en benadrukt de potentiële meerwaarde voor onze studenten, onderzoekers en hogeronderwijsinstellingen. Innovatieve gezamenlijke studieprogramma's die leiden tot een Europees diploma dragen bij aan de Vlaamse en Europese competitiviteit.

Het Europees diploma kan als krachtig merk het aanzien van het diploma van Vlaamse studenten op de internationale arbeidsmarkt verhogen. Tegelijkertijd kan het internationale zichtbaarheid creëren voor de Vlaamse hogeronderwijsinstellingen, teneinde hun concurrentiekracht en aantrekkelijkheid te versterken. Door het centraal zetten van de Bologna-principes zal het als hefboom dienen om ervoor te zorgen dat de andere lidstaten hun verplichtingen op dit gebied nakomen. Zo wordt de kwaliteit van gezamenlijke opleidingen verzekerd.

De Vlaamse Regering is van mening dat de meerwaarde van een Europees diplomalabel beperkter is. Wel aligneert het zich, in het belang van de Vlaamse hogeronderwijsinstellingen, met het stapsgewijze voorstel van het Pools voorzitterschap om een Europees diplomalabel in te voeren als een bijkomend kwaliteitscertificaat bij gezamenlijke diploma programma's.. Tegelijkertijd werkt Vlaanderen actief

mee aan de voorbereidende stappen voor een Europees diploma om de bestaande juridische en administratieve belemmeringen voor gezamenlijke diploma's weg te werken. Ook moet het Europees Diploma open staan voor graduaatsopleidingen die ingeschaald zijn op EQF-niveau 5.

De Vlaamse Regering is voorstander van een consensus op Europees niveau omtrent de invoering van een Europees diploma en wil actief het bereiken ervan ondersteunen. De administratie zal samen met de hogeronderwijsinstellingen, de Franse Gemeenschap en de Europese partners blijven samenwerken aan dit dossier.

De Vlaamse Regering waakt in deze steeds over de vrijwaring van de subsidiariteit en autonomie van de hogeronderwijsinstellingen en de academische vrijheid. Ze heeft vertrouwen in de Vlaamse hogeronderwijsinstellingen en vraagt om enige bijkomende administratieve lasten tot het minimum te beperken en in verhouding te plaatsen tot de meerwaarde van het Europees diplomalabel.

Ten slotte wenst de Vlaamse Regering de nadruk te leggen op criteria die de kwaliteit van de gezamenlijke opleiding waarborgen binnen voorgestelde Europese criteria. Er moet rekening gehouden worden met de effectiviteit, efficiëntie, meetbaarheid van deze criteria en hun complementariteit aan de Bologna-principes. De autonomie van de hoger onderwijsinstellingen om de inhoud en modaliteiten van hun gezamenlijke programma's te bepalen moet gerespecteerd worden. Bestaande kwaliteitszorgprocedures mogen niet zwaarder worden.

De Vlaamse Regering neemt kennis van het feit dat een mogelijke beslissing tijdens de Europese Raad Onderwijs, Cultuur, Jeugd en Sport op 12-13 mei slechts een tussentijdse stap is. Ze mandateert haar administratie om, in samenwerking met de Franse Gemeenschap, de andere lidstaten en de Europese Commissie, de werkzaamheden met betrekking tot het Europees diploma en het Europees diplomalabel actief op te volgen. Het doel is om een Europees diploma te ontwikkelen dat de grootste meerwaarde voor Vlaanderen biedt. Hierbij is een nauwe afstemming met het Vlaamse hoger onderwijsveld absoluut noodzakelijk.

De Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk,

Zuhal DEMIR